

Kako se učinkovito uključiti?

Vodič za uključivanje u proces stvaranja javnih politika energetske učinkovitosti

Impresum

Autori: Tekst vodiča temelji se na brošuri izrađenoj u sklopu projekta CENEP (www.cenep.net), uz nadopune i prerade projektnog tima s projekata STRONG SEE (Jačanje uloge nevladinih organizacija u javnom dijalogu o zaštiti klime u jugoistočnoj Europi) i PDI (Javni dijalog o održivom korištenju energije u jugoistočnoj Europi).

Prijevod: DOOR – Društvo za oblikovanje održivog razvoja

Grafičko oblikovanje: BEF Njemačka

Godina izdanja: 2015.

Ovaj vodič izrađen je u okviru projekta STRONG SEE. Projekt STRONG SEE financira DBU (Deutsche Bundesstiftung Umwelt). Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i ne odražava stavove DBU-a.

Sponsored by

Deutsche Bundesstiftung Umwelt

www.dbu.de

Partnere iz JI Europe na projektu PDI (Javni dijalog o održivom korištenju energije u Jugoistočnoj Europi) podržava GIZ.

Implemented by **giz** Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Sadržaj

1. Uvod	4
1.1 Zašto je potrebno uključivati javnost?	4
1.2. Razine sudjelovanja javnosti	5
2. Savjeti i preporuke	7
2.1. Savjeti i preporuke za državnu upravu	7
2.2. Savjeti i preporuke za jedinice lokalne samouprave	11
2.3. Savjeti i preporuke za organizacije civilnog društva	15

1. Uvod

Javne politike energetske učinkovitosti do sada nisu bile predmetom šireg javnog dijaloga zainteresiranih građana. Rasprave o ovoj temi uglavnom su bile ograničene na uži krug državnih i europskih institucija, stručne javnosti i manjeg broja zainteresiranih organizacija civilnog društva (OCD).

Ovaj vodič je sažet pregled ideja, preporuka i iskustava OCD-a iz Jugoistočne Europe koji se bave javnim politikama energetske učinkovitosti. Vodič također daje pregled metoda uz pomoć kojih su određeni rezultati ostvareni. Zamišljen je kao niz savjeta kako potaknuti i organizirati javni dijalog, popraćenih konkretnim primjerima. Radi jasnoće i preglednosti podijeljen je u poglavlja namijenjena državnoj upravi, jedinicama lokalne samouprave i organizacijama civilnog društva. Naravno, autori preporučuju predstavnicima svake od ovih skupina da prouče i preporuke za druge ciljane skupine jer, napokon, sposobnost razumijevanje načina rada, razmišljanja i perspektive drugoga preduvjet je civiliziranog, konstruktivnog i kreativnog dijaloga različitih dionika, koji predstavlja jedan od temelja demokratskog i participativnog društva.

1.1 Zašto je potrebno uključivati javnost?

Civilno društvo predstavlja prostor između obitelji, države i tržišta u kojem se građani udružuju kako bi artikulirali i promovirali zajedničke interese. Organizacije civilnog društva (OCD), koje karakterizira neprofitni status i neovisnost od vlade, uključuju između ostalog udruge, sindikate i udruženja poslodavaca, kao i zaklade i vjerske zajednice.

Jedno od temeljnih obilježja suvremenih demokracija jest razvijeno civilno društvo. Aktivna uloga građana s jedne strane, te otvorenost i transparentnost javnih institucija s druge strane, dovode do otvorenog dijaloga, suradnje i partnerstva. Održivost ove suradnje i partnerstva, kao i ukupan društveni razvoj, garantiran je kroz poštivanje ljudskih prava i jednaku participaciju žena i muškaraca, što je još jedan važan stup demokracije. Prepoznajući važnost sudjelovanja javnosti, uključujući i sudjelovanje pojedinih skupina, kao što su žene, od siječnja 2003. Europska komisija primjenjuje akt *Opća načela i minimalni standardi savjetovanja zainteresiranih strana od strane Europske komisije (General principles and minimum standards for consultation of interested parties by the Commission)*. U sažetku akta istaknuto je da „Uspostavom postupka savjetovanja Komisija potiče vanjske zainteresirane strane na sudjelovanje u razvoju europskih politika. Pokretanje savjetovanja u ranim stadijima zakonodavnog postupka doprinosi bo-

ljoj učinkovitosti politika kao i većoj uključenosti zainteresiranih strana i šire javnosti." Definirana je i posebna uloga organizacija civilnog društva - „Organizacije civilnog društva djeluju kao posrednici između građana i europskih institucija i na taj način potiču dijalog o politikama i aktivno sudjelovanje građana u postizanju ciljeva Europske unije."

Drugi važan dokument je *Kodeks sudjelovanja civilnog društva u odlučivanju (Code of good practice for civil participation in the decision-making process)* koji je podržalo Vijeće ministara Vijeća Europe Deklaracijom kojom se "prepoznaje važnost Kodeksa sudjelovanja kao referentni dokument za Vijeće Europe i kao temelj za poticanje građana na uključenost u obavljanje javnih poslova u europskim zemljama."¹

Nacionalne legislative zemalja Jugoistočne Europe podržavaju spomenutu strategiju EU i potiču organizacije civilnog društva da se uključuju u procese donošenja odluka. Vlada Republike Hrvatske 2009. godine usvojila je *Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata* (NN 140/09). Usvajanjem Kodeksa RH se pridružila zemljama koje su uspostavile standarde i mjere savjetovanja državnih tijela sa zainteresiranom javnošću u postupcima osmišljavanja novih zakona, drugih propisa i akata².

Glavna svrha savjetovanja i uključivanja svih sudionika jest prikupljanje informacija o njihovim interesima, stavovima i prijedlozima vezanim uz određenu javnu politiku, kako bi se podigla razina razumijevanja i prihvaćanja ciljeva politike, ali i radi uočavanja slabosti i negativnih učinaka javne politike koje treba na vrijeme otkloniti.³

1.2. Razine sudjelovanja javnosti

Sudjelovanje javnosti može se odvijati na pet razina, odnosno kao:

1. Informiranje
2. Savjetovanje
3. Uključivanje
4. Partnerstvo
5. Osnaživanje

---

1 Code of good practice for civil participation in the decision-making process - http://www.coe.int/t/ngo/code_good_prac_en.asp

2 Smjernice za primjenu Kodeksa savjetovanja, Vlada Republike Hrvatske, Ured za Udruge, Zagreb, 2010

3 Smjernice za primjenu Kodeksa savjetovanja, Vlada RH, Ured za udruge, Zagreb, 2010., <http://www.uzuvrh.hr/stranica.aspx?pageID=188>

Svaka od ovih razina povezana je s:

- » određenim ciljevima koji se sudjelovanjem javnosti žele ostvariti,
- » suradnjom donositelja odluka s javnošću,
- » metodama uz pomoć kojih se to sudjelovanje ostvaruje (tablica 1).

Partnerstvo predstavlja jako visok i poželjan oblik sudjelovanja javnosti, no njegovo dostizanje ne ovisi samo o otvorenosti i spremnosti na suradnju tijela javne vlasti, nego i o interesu i stručnim kapacitetima zainteresirane javnosti, kao i o postojanju razvijene kulture dijaloga i suradnje u društvu općenito. Stoga je dostizanje razine i odnosa partnerstva odgovornost i izazov za sve strane u ovom procesu, odnosno poticaj za kontinuirani razvoj vlastitih kapaciteta, spremnosti i sposobnosti za konstruktivan dijalog i suradnju.

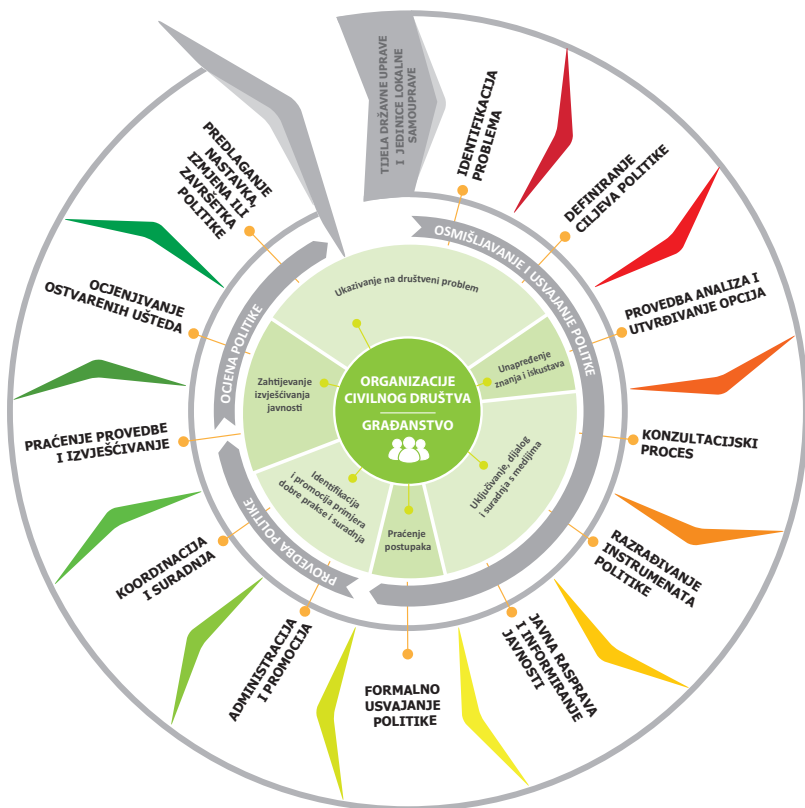
	Informiranje	Savjetovanje	Uključivanje	Partnerstvo	Osnaživanje
Cilj sudjelovanja javnosti	Javnosti pružiti pravodobne, uravnotežene i objektivne informacije kako bi se olakšalo razumijevanje problema, alternativa i/ili rješenja	Dobiti od javnosti povratnu informaciju o predloženom nacrtu ili provedenoj analizi, ponuditi alternativna rješenja i/ili odluke	Raditi izravno s javnosti tijekom cijelog procesa kako bi se pitanja i interesi javnosti stalno imali u vidu	Ostvariti partnerstvo s javnosti u svakom aspektu odlučivanja, uključujući razvoj alternativnih rješenja i utvrđivanje poželjnih opcija	Staviti finalno donošenje odluka u ruke javnosti
Obećanje koje se daje javnosti	Bit ćete informirani	Bit ćete informirani, saslušat ćemo vaše prijedloge i dati povratnu informaciju o tome kako je vaš doprinos utjecao na odluku	Vodit ćemo računa da osiguramo da su vaši prijedlozi uključeni u razvijene alternative i dati vam povratnu informaciju o tome kako je vaš doprinos utjecao na odluku	Tražit ćemo vas savjete za formuliranje rješenja i uključit ćemo vaše preporuke u konačnu odluku u najvećoj mogućoj mjeri	Implementirat ćemo što vi odlučite
Uobičajene metode	Informativni materijali, internetske stranice, otvorene kuće	Javno savjetovanje, fokus-grupe, istraživanja, javni sastanci	Radionice, deliberativno ispitivanje javnog mnijenja	Savjetodavni odbori građana, izgradnja konsenzusa, participativno donošenje odluka	Građanska porota, glasački listići, delegirana odluka

Tablica 1: Stupnjevi uključivanja javnosti (Izvor tablice: http://c.ymcdn.com/sites/www.iap2.org/resource/resmgr/imported/IAP2%20Spectrum_vertical.pdf)

2. Savjeti i preporuke

2.1. Savjeti i preporuke za državnu upravu

Tijela državne uprave zadužena su i odgovorna za stvaranje javnih politika. Idealan proces stvaranja javnih politika je kontinuirani postupak osmišljavanja, provedbe i praćenja učinaka politike te njezino redefiniranje u slučajevima neispunjavanja postavljenih ciljeva ili potrebe za njihovim unapređenjem (slika 1).

Slika 1. Proces stvaranja javnih politika

Transparentnost postupka i uključivanje širokog kruga dionika u sve korake ovog procesa ključni su za prihvaćanje, a time i uspješnost javnih politika. Uključivanjem dionici dobivaju osjećaj „vlasništva“ nad politikama u čijoj su izradi sudjelovali, što povećava njihovu predanost provedbi istih.

U nastavku donosimo nekoliko savjeta odgovornim osobama u tijelima

državne uprave kako unaprijediti postupke osmišljavanja nove javne politike.

Savjeti i preporuke za osmišljavanje i usvajanje javne politike:

1. Jasno definirajte razloge zbog kojih se osmišljava nova javna politika:
  - » usklađivanje s pravnom stečevinom EU-a nije dovoljan ni općeprihvaćen razlog za donošenje neke politike – javna politika mora biti u službi općeg društvenog interesa koji treba jasno artikulirati,
  - » iskomunicirajte razloge s javnošću – jasno i pravovremeno.
2. Ocijenite vlastite kapacitete (ljudske, vremenske i financijske) i kompetencije potrebne za osmišljavanje nove javne politike:
  - » unaprijedite svoje znanje o temi detaljnom analizom primjera iz drugih zemalja;
  - » prema potrebi, angažirajte stručnjake za izradu specijalističkih analiza;
  - » zahtijevajte da svaka analiza završi preporukama temeljenim na višekriterijskoj ocjeni mogućih alternativa.
3. Temeljite rješenja na suradnji s dionicima obuhvaćenima navedenom politikom:
  - » konzultirajte dionike izravno ili putem anketa,
  - » formirajte radnu skupinu (ili više njih) koja će pod vašim vodstvom predlagati, analizirati i usvajati moguća rješenja kojima će se ostvariti ciljevi politike:
    - I. radne skupine trebaju uvijek uključivati stručnjake iz razmatranog područja, predstavnike relevantnih tijela državne uprave, ali i predstavnike civilnog društva, sindikata i poslodavaca; Uključenost stručnjaka za područja spolne i rodne ravnopravnosti predstavljalo bi veliku prednost.
    - II. usmjeravajte rasprave radnih grupa i sastanke završite konsenzusom.
  - » informirajte javnost o rješenjima pazeći pritom na različite potrebe komunikacije i odgovarajuće komunikacijske kanale za određene ciljne skupine: žene, muškarce, mlade, starije, itd.
4. Svaki instrument politike razradite dovoljno detaljno kako biste što

točnije predvidjeli njegovu provedbu:

- » odredite instituciju odgovornu za provedbu instrumenta politike – izbjegavajte preklapanje odgovornosti ili njihovu nejasnu raspodjelu,
  - » procijenite potrebna financijska sredstva i izvore financiranja,
  - » ocijenite buduće očekivane učinke instrumenta politike i njegov doprinos sveukupnom cilju,
  - » informirajte javnost o instrumentima politike.
5. Osigurajte javnu raspravu temeljenu na radnoj verziji nove politike:
- » iako jest iznimno potrebno i dobrodošlo, provođenje javne rasprave samo putem internetskih stranica nadležnog tijela državne uprave nije dovoljno,
  - » komunicirajte prijedloge novih politika sudjelovanjem u javnim događanjima - odazovite se pozivima, budite spremni odgovoriti na pitanja i argumentirano raspraviti alternativne prijedloge - to je vaša dužnost,
  - » preduhitrite medije - ne dozvolite nagađanja o novim politikama, već iskoristite medije i obavijestite javnost izdavanjem jasnih i sažetih priopćenja za javnost,
  - » osigurajte mehanizam pomoću kojeg se mogu izraziti problemi i povratne informacije kojima se objašnjava koji su problemi dio-nika ili javnosti uzeti u obzir; podatke treba uvijek prikupiti podijeljene prema spolu.
6. Formalno i na vrijeme usvojite politiku.

Primjer:

Projekt CENEP bio je posvećen osmišljavanju politike poticanja energetske učinkovitosti za kućanstva. Tijekom projekta provedene su dvije ankete kojima je cilj bio istražiti spremnost građana na ulaganje u mjere energetske učinkovitosti u svojim domovima kao i najprihvatljivije načine za poticanje takvih ulaganja. Kroz deset regionalnih fokus-grupa, po dvije u Čakovcu, Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu, istražene su regionalne specifičnosti i određene prioritetne mjere za svaku regiju. Održan je i okrugli stol s predstavnicima poslovnog sektora (ESCO-tvrtke, proizvođači opreme, upravitelji zgrada, banke) kako bi se ispitali njihovi stavovi, interesi i mogući poticaji za nudaenje usluge provedbe mjera energetske učinkovitosti u kućanstvima.

Savjeti i preporuke za provedbu politike

1. Jasno definirajte nadležnosti za provedbu imajući na umu raspoložive kapacitete svake institucije.
2. Komunicirajte i surađujte s jedinicama lokalne i regionalne samouprave, lokalnim i regionalnim provedbenim agencijama i drugim dionicima izravno uključenima u provedbu politike:
  - » obavijestite ih o njihovim obavezama,
  - » pružajte im stručnu potporu u ispunjavanju obaveza, npr. predloške za izradu programa i planova, obrasce za izvještavanje i sl.,
  - » zahtijevajte redovito izvještavanje o provedbi politike.
3. Informirajte se o primjerima dobre prakse:
  - » preslikajte uspješne primjere i predvidite njihovu provedbu

Primjer:

Predstavnici jedinica lokalne i regionalne samouprave sudjelovali su na većini događanja organiziranih u sklopu projekta CENEP, a posebno u radu regionalnih fokus-grupa. To je omogućilo određivanje dobrih praksi sufinanciranja mjera energetske učinkovitosti u kućanstvima koje se provode u nekim županijama i gradovima u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost. Stručni tim projekta ove je primjere pretočio u mjeru čija se provedba predlaže na razini cijele Hrvatske.

Savjeti i preporuke za praćenje i vrednovanje politike

1. Još u fazi osmišljavanja pojedine mjere javne politike definirajte način praćenja njezinih učinaka; metode praćenja učinka politike trebaju uključivati perspektivu spolne ravnopravnosti radi razmatranja mogućnosti različitog utjecaja na žene i muškarce.
2. Unaprijed, u fazi osmišljavanja politike, procijenite moguće učinke mjere i redovito ih uspoređujte s podacima dobivenim u izvještajima o provedbi.
3. Sve dionike odgovorne za provedbu pojedine mjere obavežite na redovito izvještavanje o provedbi i njezinim učincima:
  - » obavijestite dionike o ovoj obavezi i redovito zahtijevajte izvještaje,

- » olakšajte dionicima posao definiranjem podataka koje trebaju dostaviti te oblika i načina izvještavanja.

Primjer:

Svaka mjera energetske učinkovitosti predložena u sklopu projekta CENEP sadrži kratak opis načina na koji se izračunavaju očekivane i ostvarene uštede energije. Taj je izračun temeljen na lako mjerljivim i dostupnim podacima, npr. broju zamijenjenih hladnjaka ili površini instaliranih sunčanih toplinskih kolektora u sklopu dane mjere. Na ovaj način tijelo državne uprave nadležno za praćenje dobiva jednoznačnu informaciju o podacima koje treba prikupljati od institucija nadležnih za provedbu mjera. Također, ostvareni učinci se na ovaj način mogu usporediti s očekivanjima, iz čega je moguće donijeti zaključak o uspješnosti provedbe i eventualnoj potrebi redefiniranja mjera ili cjelokupne politike.

2.2. Savjeti i preporuke za jedinice lokalne samouprave

Jedinice lokalne samouprave u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove kojima se neposredno ostvaruju interesi građana. Na području energetike one moraju planirati potrebe i način opskrbe energijom, donijeti program i planove izgradnje, održavanja i korištenja energetske objekata, kao i programe za učinkovito korištenje energije na lokalnoj razini. Povećanjem energetske učinkovitosti smanjuje se potrošnja energije, što ima financijske učinke. Ono doprinosi očuvanju okoliša, a može utjecati i na lokalno gospodarstvo.

Jedinice lokalne samouprave moraju omogućiti svrhovito sudjelovanje građana u lokalnim javnim poslovima te se u provedbi javnih politika rukovoditi načelima odgovornosti, transparentnosti, učinkovitosti te jednakoj zastupljenosti muškaraca i žena. Provedba javnih politika na lokalnoj razini može se unaprijediti poboljšanjem vertikalne i horizontalne suradnje te jačanjem kapaciteta za provedbu.

Savjeti i preporuke za osmišljavanje i usvajanje lokalnog programa za učinkovito korištenje energije

1. Ojačajte institucionalne kapacitete:

- » imenujte i educirajte odgovorne osobe, obraćajući pozornost na jednaku zastupljenost muškaraca i žena ili osiguravajući barem

40% prisutnosti podzastupljenog spola; isti princip bi trebao biti primijenjen prilikom angažiranja stručnjaka,

- » osigurajte početna sredstva za izradu programa i pripremu projekata.
2. Osnažite vertikalnu suradnju s donositeljima odluka o politici energetske učinkovitosti na nacionalnoj razini. Istodobno, ojačajte horizontalnu suradnju između nadležnih institucija u svom samoupravnom djelokrugu:
- » uskladite svoje djelovanje te sustavno surađujte s nadležnim tijelima državne uprave kako biste mogli pravovremeno ostvariti potrebne zadatke, strateški planirati provedbu usvojenih politika na nacionalnoj razini i uključiti se u sustav europskih i regionalnih projekata. Istovremeno, aktivno zagovarajte svoje interese pred donositeljima odluka na nacionalnoj razini,
  - » poboljšajte koordinaciju između institucija nadležnih za pitanja energetske politike unutar vlastitog samoupravnog djelokruga, kao i s organizacijama civilnog društva. Formirajte radnu skupinu sačinjenu od relevantnih stručnjaka za pitanja energetske učinkovitosti i zainteresirani OECD-a, te imenujte koordinatora skupine. Radna skupina će partnerskim radom i konzultacijama definirati mjere, izvore sredstava i vremenski rok za realizaciju usvojenih politika, a koordinator će biti odgovoran za provedbu i pravovremenu realizaciju mjera,
  - » prilagodite lokalnu provedbu Nacionalnog akcijskog plana specifičnostima svoje zajednice.
3. Uključite građane kao ravnopravne partnere u stvaranje programa:
- » organizirajte javne skupove, rasprave i radionice i u njih uključite građane kako biste utvrdili njihove potrebe i mogućnosti, poput lokalnog energetskeg foruma, rasprava građana, događanja tijekom tjedna održive energije, anketa među građanima, javnih debata gradskih vijećnika; organizacija događanja i izrada promotivnih materijala treba biti rodno osjetljiva (npr. primjena rodno-osjetljivog jezika u postupanju i sadržaju, osiguravanje jednake zastupljenosti žena i muškaraca (barem 40% manje zastupljenog spola), izbjegavanje uporabe normativnog muškog roda – kad se „on“ koristi za sve osobe bez obzira na spol, izbjegavanje stereotipa temeljenih na spolu, itd.)
  - » informirajte građane o koristima energetske učinkovitosti, osobito o mogućnostima dobivanja financijskih potpora i o potencijalnim uštedama.

4. Procijenite potrebna financijska sredstva i izvore financiranja mjera nove politike:
- » planirajte i rezervirajte sredstva iz gradskih/županijskih proračuna za sufinanciranje mjera energetske učinkovitosti u kućanstvima (toplinska izolacija, zamjena stolarije, instaliranje solarnih toplinskih sustava, dizalice topline itd.), vodeći računa i o uključivanju mjera energetske učinkovitosti u druge politike (socijalna politika, obnovljivi izvori energije, javni prijevoz, javna nabava, koncesije...) te o kapacitetima (bolje jedna provedena mjera, nego sto mjera "na papiru"),
  - » pravovremeno planirajte i pripremajte projekte za natječaje državnih institucija koje sufinanciraju provedbu mjera energetske učinkovitosti,
  - » planirajte i pripremajte projekte za prijavu za EU-fondove (posebice vodeći računa o njihovoj međusobnoj usklađenosti, kao i usklađenosti s javnim politikama, kako bi se postigao maksimalan učinak).

Primjer:

Akcijski plan energetske održivosti (SEAP) je dokument koji, na bazi prikupljenih podataka o aktualnoj potrošnji energije, identificira te daje precizne i jasne odrednice za provedbu projekata energetske uštede, primjene mjera energetske učinkovitosti, korištenja obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva na gradskoj razini, a koji će rezultirati smanjenjem emisije CO₂ za više od 20% do 2020. SEAP sadržava popis mjera koje se planiraju provesti, energetske uštede te uštede u emisiji stakleničkih plinova. SEAP-e je preporučeno raditi transparentno i uz sudjelovanje zainteresiranih građana – građani mogu dati prijedloge koji mogu postati sastavnim dijelom SEAP-a, a također se lokalnoj zajednici daje prilika da među planiranim projektima odaberu one koji su im od veće važnosti. Uključivanje javnosti može biti presudno za daljnji tijek projekta. Jedinice lokalne samouprave koje imaju izrađene SEAP-e imaju veliku prednost na natjecanjima za sufinanciranje energetske održivih projekata, na EU i nacionalnoj razini.

Savjeti i preporuke za provedbu politike

1. Definirajte odgovornosti pojedinih institucija za provedbu instrumenata politike te izbjegavajte nejasnoće i preklapanja u nadležnostima.
2. Iskoristite sve dostupne izvore financiranja mjera energetske učinkovitosti:
  - » prema potrebi, angažirajte stručnjake za osposobljavanje kadrova za pripremu i prijavu projekata energetske učinkovitosti za EU-fondove (uključujući i stručnjake iz OECD-a).
3. Učite na primjerima dobre prakse ostalih europskih gradova:
  - » iskoristite primjere dobre prakse drugih europskih gradova te mogućnost uspostavljanja suradnje i razmjene iskustava (tzv. gradovi prijatelji, jačanje ljudskih kapaciteta *twinning*-projektima itd.).
4. Osigurajte građanima osobu, odnosno mjesto za kontakte (energetske savjetnike/energetske kutke) kojima se mogu obratiti s upitima o energetske učinkovitosti u kućanstvima.
5. U projekte energetske učinkovitosti nastojte uključiti lokalne izvođače radova s ciljem podupiranja lokalnog poduzetništva i podizanja životnog standarda lokalne zajednice.

Primjer:

U suradnji s UNDP-om Hrvatska, Grad Koprivnica je provodio projekt Sustavno gospodarenje energijom (SGE) u Gradu Koprivnici. Glavni cilj projekta bio je uvođenje sustavnog i kontinuiranog gospodarenja energijom na razini grada. U tu je svrhu osnovan Ured za gospodarenje energijom (tzv. EE ured) u Gradu Koprivnici, nekoliko djelatnika Grada, gradskih poduzeća i Regionalne energetske agencije Sjever završilo je tečaj za energetske savjetnike, a za 42 objekta u javnom vlasništvu trajno se prikupljaju i prate podaci o potrošnji energije i energenata te povezanim troškovima.

Savjeti i preporuke za praćenje i vrednovanje politike

1. Za svaku mjeru javne politike definirajte konkretne i mjerljive indikatore kojima će se pratiti učinak mjere.
2. Pravovremeno pratite planirane i ostvarene učinke svake mjere te već u fazi osmišljavanja definirajte aktivnosti za minimiziranje/

uklanjanje odstupanja.

3. Vodite računa o redovitom izvještavanju nadležnih državnih tijela te isto zahtijevajte od vama odgovornih lokalnih/regionalnih tijela.

2.3. Savjeti i preporuke za organizacije civilnog društva

Organizacije civilnog društva (OCD-i) su ključni dionici u osmišljavanju, donošenju i provedbi javnih politika, no njihov je utjecaj na javne politike često znatno manji od njihova društvenog utjecaja. Predstavnici OCD-a u načelu bi trebali biti uključeni u rad tijela gradske, regionalne i državne uprave, sudjelovati u radnim grupama za izradu pojedinih zakona ili politika te biti članovi upravnih ili nadzornih odbora javnih ustanova.

Prema ranije navedenoj ljestvici participacije (tablica 1), cilj bi trebao biti postizanje partnerstva (npr. s određenim ministarstvom i jedinicom lokalne samouprave). Kad se ta razina sudjelovanja ostvari, OCD-i i ostali predstavnici zainteresirane javnosti te tijela javne vlasti okupljaju se radi međusobne suradnje, pri čemu je predstavnicima organizacija civilnog društva zajamčena neovisnost, pravo na aktivno, javno i kritičko promišljanje, djelovanje, kao i na provođenje vlastitih zagovaračkih kampanja. Partnerstvo može uključivati aktivnosti poput delegiranja specifičnih zadaća OCD-ima, pružanja usluga od javnog interesa, participativne forume te osnivanje tijela za suodlučivanje, što uključuje i izdvajanje određenih sredstava. Partnerstvo se može odvijati na svim stupnjevima političkog odlučivanja, no od posebne je važnosti prilikom planiranja i u provedbenim fazama. Ključna pitanja partnerstva su povjerenje i odnosi moći između partnerskih strana.

Organizacije civilnog društva trebale bi podsjećati ostale dionike na važnost uključivanja javnosti u procese stvaranja javnih politika, ali i vlastitim djelovanjem služiti kao primjer dobre prakse transparentnosti postupaka.

U nastavku donosimo nekoliko savjeta predstavnicima OCD-a o tome kako unaprijediti postupke uključivanja javnosti i dionika te kako osigurati transparentnost osmišljavanja nove javne politike.

Savjeti i preporuke za osmišljavanje i usvajanje javnih politika

1. Definirajte prijedloge novih javnih politika ili potrebe za dopunama postojećih:

- » ukoliko smatrate da područje kojim se bavite nije uključeno ili dobro regulirano postojećim zakonima, odnosno da postoji potreba izrade ili dorade javnih strateških dokumenata koji se bave tim područjem, uputite odgovarajući prijedlog tijelu državne ili lokalne uprave odgovornom za donošenje takve strategije, zakona ili propisa; pritom budite što precizniji i jasniji,
  - » ocijenite vlastite kapacitete (ljudske, vremenske i financijske) i kompetencije potrebne za osmišljavanje nove javne politike:
    - I. budite primjer dobre prakse formiranjem multidisciplinarnog tima i suradnjom s drugim relevantnim akterima
    - II. ako imate ograničene resurse za sudjelovanje, koristite postojeće mreže organizacija civilnog društva ili svoje veze s OCD-ovima u izradi politike da biste naveli svoje preporuke/savjete,
  - » unaprijedite svoje znanje o temi detaljnom analizom primjera iz drugih zemalja i konzultacijama s lokalnim stručnjacima.
2. Potaknite organiziranje ili sami organizirajte javnu raspravu o prijedlogu javne politike:
- » poštujujte rokove za provedbu savjetovanja i pravovremeno se u njih uključujte,
  - » organizirajte sastanak s predstavnicima nadležnog tijela za predloženu javnu politiku:
    - I. ukoliko je javna rasprava predviđena, dajte svoj doprinos širenjem informacija i pozivanjem na sudjelovanje u javnoj raspravi
    - II. ukoliko je javna rasprava predviđena, dajte svoj doprinos širenjem informacija i pozivanjem na sudjelovanje u javnoj raspravi:
      1. ukažite na propust;
      2. ponudite pomoć u organizaciji;
      3. pravodobno pokrenite inicijativu za savjetovanje;
      4. u skladu s raspoloživim sredstvima sami preuzmite organizaciju.
  - » obavijestite medije o prijedlogu nove politike i o tijeku javne rasprave,
  - » prikupljajte komentare javnosti na prijedlog nove politike te ih sistematizirane dostavite nadležnom tijelu,

- » sve korake i poduzete akcije objavljujte na svojim internetskim stranicama, imajući na umu da informacije/ilustracije trebaju biti rodno osjetljive.
3. Argumentirano iznesite svoje preporuke pojedincima koji rade na prijedlogu politike ili poslovima vezanima uz politiku u ministarstvima, saboru ili ostalim odgovarajućim ustanovama:
    - » kroz prethodno uspostavljene veze s tim pojedincima ili
    - » nakon što prepoznate odgovarajuće pojedince.
  4. Pratite postupak usvajanja predložene politike:
    - » ukoliko uočite propuste u postupku i vremenu usvajanja predložene politike:
      - I. ukažite na uočeni propust nadležnom tijelu;
      - II. ukoliko i nakon ukazivanja na propust nadležno tijelo ne provodi potrebne izmjene, ukažite javnosti na uočeni propust putem medija.

Primjer:

Također u sklopu projekta CENEP, kako bismo se pobliže upoznali s praksom zemlje koja je nekoliko koraka ispred Hrvatske na području politika energetske učinkovitosti, DOOR je organizirao studijski posjet Ujedinjenom Kraljevstvu. Susreli smo se s predstavnicima različitih državnih institucija, sveučilišta i civilnog društva, a osim članova projektnog tima na studijski posjet bili su pozvani i predstavnici drugih dilonika. Jedna od prvih projektnih aktivnosti bila je i izrada dokumenta pod nazivom *Financiranje provedbe mjera energetske učinkovitosti u kućanstvima*, u kojem je iznesen pregled postojećih praksi u drugim zemljama te prijedlozi za Hrvatsku.

Savjeti i preporuke za provedbu politike

1. Pratite provedbu donesenih politika:
  - » analizom dostizanja postavljenih ciljeva,
  - » analizom zadovoljavaju li provedbena tijela zakonske propise.
2. Ukažite na sve uočene propuste u provedbi politike:
  - » ukažite na uočeni propust nadležnom tijelu,
  - » ukoliko i nakon ukazivanja na propust nadležno tijelo ne provo-

di potrebne izmjene, ukažite javnosti na uočeni propust putem medija.

3. Komunicirajte i surađujte s jedinicama lokalne i regionalne samouprave, lokalnim i regionalnim provedbenim agencijama i drugim dionicima izravno uključenima u provedbu politike:
  - » obavijestite ih o njihovim obavezama,
  - » zahtijevajte redovito izvještavanje javnosti o provedbi politike,
  - » ponudite im razne oblike suradnje i pomoći kod provedbe politike.
4. Informirajte se o primjerima dobre prakse i širite znanje o njima.

Primjer:

Uočivši potrebu za postavljanjem pitanja o provedbi politika energetske učinkovitosti na najvišoj razini – Hrvatskom saboru, DOOR je, uz podršku Ministarstva gospodarstva, potaknuo organizaciju zajedničke tematske sjednice Odbora za zaštitu okoliša i Odbora za gospodarstvo pod nazivom Provedba politike energetske učinkovitosti u Hrvatskoj na kojoj je ukazano na spornost usvajanja prvih dvaju nacionalnih akcijskih planova za energetske učinkovitost, kao i na nedostatke u praćenju provedbe u njima sadržanih mjera.

Savjeti i preporuke za praćenje politike

1. Pratite redovitost izvještavanja o provedbama pojedinih mjera i njihovih učinaka, a ukoliko uočite nepravilnosti, šaljite upite nadležnim tijelima:
  - » ukažite na obaveze redovitog izvještavanja javnosti,
  - » potaknite rasprave na najvišoj razini o pitanjima provedbe i praćenja politika.
2. Informirajte se o primjerima dobre prakse:
  - » ukažite na nacionalne i inozemne primjere dobre prakse.

Uz potporu

Implemented by **giz** Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Sponsored by

www.dbu.de

Partneri
